

İLİN ARAZİ DAĞILIMI VE TARIMSAL VARLIKLARI

TARIMSAL NÜFUS

2000 yılı sayımlarında 755.091 olan il nüfusu, 2013 yılı adrese dayalı nüfus sayımlarında 623.824'e gerilemiştir. 12 sene içerisinde İl nüfusundaki azalış oranı kırsaldan göç nedeni ile %17,4'ü bulmuştur.

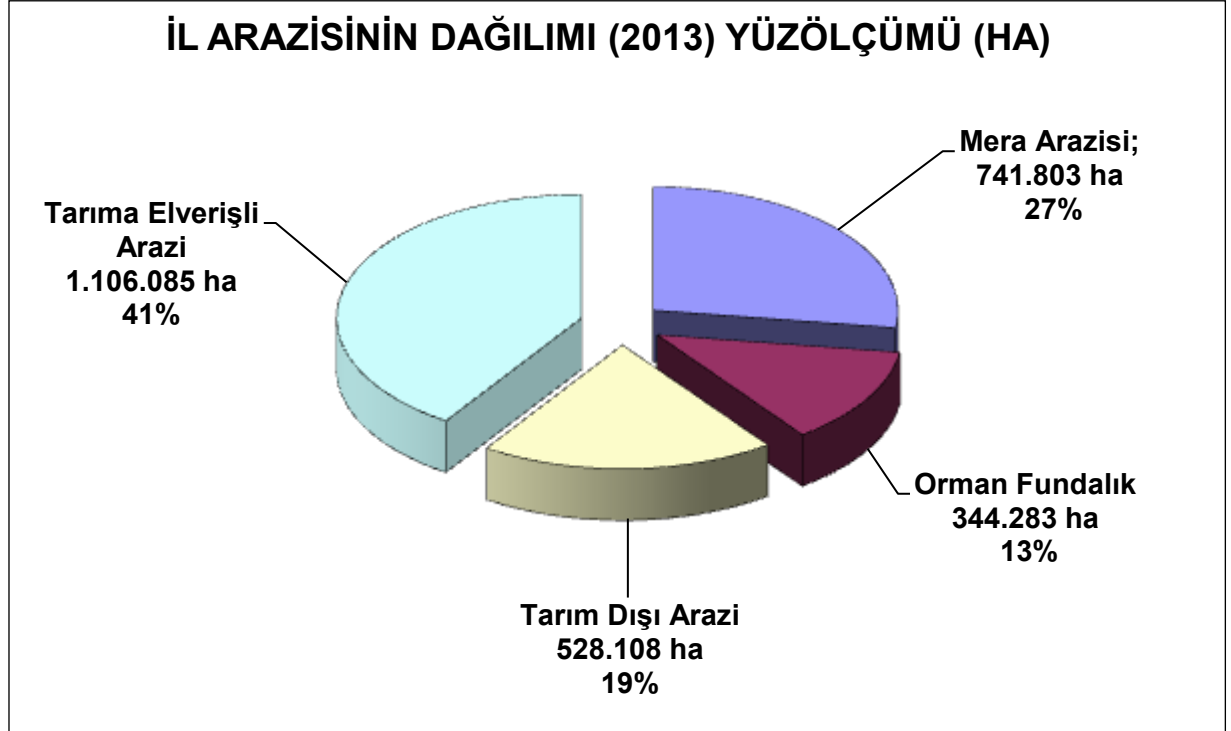
Sivas ili 27.203 km² alanı ile Türkiye'nin 2. büyük ilidir. Çok geniş bir coğrafyası olan ilde 29 belde, 1.273 köy ve 749 mezra bulunmaktadır. Çok geniş coğrafî yapıya rağmen il nüfusu gittikçe azalmaktadır. Genel olarak km²'ye 23 kişi düşmektedir.

Sivas ilinde işgücünün sektörel dağılımına bakıldığında, tarım ve hayvancılığın ilde çok büyük ekonomik etkinliğe sahip olduğu görülmektedir. İldeki iktisaden faal nüfusun yüzde 66,5'ini oluşturan tarım sektöründe çalışanların yüzde 54,7'sini kadınlar, yüzde 45,3'ünü erkekler oluşturmaktadır. Tarım sektöründe yer alan faal nüfusun yüzde 91,6'sının kırsal kesimde yaşadığı dikkati çekmektedir.

İL ARAZİLERİNİN DAĞILIMI

2.720.279 hektar alana sahip Sivas il topraklarının yüzde 41'ini tarıma elverişli arazi, yüzde 27'sini mera, yüzde 13'ünü orman ve fundalık, yüzde 19'unu da tarım dışı alanlar oluşturmaktadır.

Şekil 1. Sivas İl Arazisinin Dağılımı (2013)

TOPRAK SINIFLANDIRMASI

Arazi kullanım kabiliyeti bakımından yapılan tarımsal alanların sınıflandırmasına göre, Sivas ili topraklarının yüzde 65’lik bölümü tarıma elverişli olmayan V-VIII. sınıf arazilerden oluşmaktadır. Bu durum ilde tarımı sınırlayan faktörlerin başında gelmektedir.

Sivas’ta bulunan tarım arazilerinin büyük bir bölümü VII. sınıf tarım arazisine girmektedir. I-IV. sınıf tarım arazileri 986.518 hektar olup, tarım genelde bu araziler üzerinde yapılmaktadır. Ancak işlemeli tarıma elverişli olmayan V-VIII. sınıf arazilerin yüzde 13’ünde de işlemeli tarım yapılmaktadır.

Tablo 1.1. Tarımsal Alanların Sınıfsal Dağılımı (ha)

	I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf	IV. Sınıf	V. Sınıf	VI. Sınıf	VII. Sınıf	VIII. Sınıf
Merkez	32.852	35.466	65.137	40.595	523	35.670	155.983	11.064
Akıncılar	-	-	-	-	-	-	-	-
Altınyayla	-	-	-	-	-	-	-	-
Divriği	3.758	1.901	17.073	22.270	-	38.239	182.470	9.875
Doğanşar	-	-	-	-	-	-	-	-
Gemerek	9.941	7.723	10.226	17.185	385	12.211	55.594	1.679
Gölova	-	-	-	-	-	-	-	-
Gürün	10.875	11.385	29.531	27.027	625	42.992	133.687	18.113
Hafik	12.279	11.604	17.333	14.212	459	26.988	157.485	15.381
İmranlı	1.737	3.973	6.494	7.922	-	22.202	80.799	829
Kangal	25.399	46.580	76.449	65.315	1.991	55.464	96.327	6.655
Koyulhisar	49	3.271	4.608	5.618	-	18.771	63.378	1.730
Suşehri	5.061	6.546	17.432	17.022	-	30.724	83.450	8.117
Şarkışla	22.828	29.115	49.640	34.415	1.553	26.941	95.052	1.374
Ulaş	-	-	-	-	-	-	-	-
Yıldızeli	23.263	20.078	33.338	28.576	-	33.403	132.788	2.224
Zara	10.864	9.661	10.237	22.654	109	35.122	150.668	13.155
Toplam	158.906	187.303	337.498	302.811	5.645	378.727	1.387.681	90.196

Tablodan da anlaşılacağı gibi tarım arazilerinin 1-4. sınıf araziler üzerinde yoğunlaştığı (986.518 ha) ancak önemli derecede 5-8.sınıf arazi üzerinde yaklaşık 200.000 ha alanda da işlemeli tarım yapıldığı görülmektedir. Ancak bu arazilerin eğiminin %12’nin üzerinde olması ve toprak derinliğinin azlığı, erozyon gibi sorunlar olduğundan işlemeli tarıma uygun değildir.

Ayrıca su erozyonu il topraklarının en önemli sorunudur. Çoraklık, taban suyu yüksekliği ve taşlılık sorunu olan arazilerin toplamı 154.876 hektar olmasına karşılık, 2.519.043 hektar alanda da su erozyonu etkilidir. I. sınıf arazilerle II. sınıf arazilerin büyük bir bölümü dışında tüm topraklar su erozyonunun etkisi altındadır.

İŞLETME BÜYÜKLÜKLERİ VE DAĞILIMI

TUİK tarafından yapılan “VII. Genel Tarım Sayımı Tarımsal İşletmeler Anketi” ne göre, Sivas’ta yer alan tarımsal işletme başına düşen ortalama toprak büyüklüğü 95 dekar olup, 60 dekar olan Türkiye ortalamasından 35 dekar daha fazladır. Ayrıca aynı ankette, Sivas’ta toplam 78.953 tarımsal işletme olduğu ve bunun yüzde 1,26’sının arazisinin

olmadığı, geriye kalan yüzde 98,74'ünün ise 7.467.539 dekarlık araziyi işlediği belirtilmektedir. Toplam işletme sayısının yüzde 32,25'i gibi büyük bir oranını oluşturan 20-49 dekar arazi büyüklüğüne sahip olan işletmeler, toplam işlenen arazinin ancak yüzde 11,02'sini işlemektedir. İşletme arazisi bakımından yüzde 35,41 ile en büyük paya sahip olan işletmeler 200-499 dekar arazi büyüklüğüne sahip olan işletmelerdir. İlde 5.000 dekardan büyük arazi işleyen sadece 2 işletme bulunmakta iken, toplam işlenen arazi içindeki payı yüzde 1,25'dir.

İlde tarım işletmeleri faaliyetlerine göre genellikle bitkisel ve hayvansal üretimi birlikte yapmaktadırlar, bunun oranı da % 87'yi bulmaktadır. Bunu sırasıyla % 10'la yalnızca bitkisel üretim yapan işletmeler ve % 3'de sadece hayvansal üretim yapan işletmeler izlemektedir.

SULAMA DURUMU

Sivas'ta 1.106.085 hektarlık tarım arazisinin 310.000 hektarı sulanabilir tarım arazisi olarak değerlendirilmekte olup, toplam tarım arazisinin sadece yüzde 28,11'ini oluşturmaktadır. Sulanabilir tarım arazisi yıllar itibariyle herhangi bir farklılık göstermezken, sulanan arazi miktarları artmıştır. 2012 yılında sulanan arazi miktarı 160.431 hektara ulaşmıştır.

2013 yılı itibariyle toplam sulanan tarım arazisinin 37.880 hektarı (yüzde 23,61) DSİ, 40.457 hektarı (yüzde 25,22) İl Özel İdaresi tarafından sulanırken, 82.094 hektarı da (yüzde 51,17) çiftçiler tarafından sulanmaktadır. Genel olarak devlet ve çiftçi sulamaları karşılaştırıldığında, halk sulamalarının devlet sulamalarından yüzde 2,34 oranında daha fazla olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 1.2. Sivas İli Tarım Arazilerinin Sulama Durumu

	2009		2010		2011		2012		2013	
	Alan		Alan		Alan		Alan		Alan	
	(ha)	%	(ha)	%	(ha)	%	(ha)	%	(ha)	%
Toplam Tarım Arazisi	1.139.599		1.108.007		1.106.085		1.106.085		1.106.085	
Sulanabilir Arazi	310.000	25,5	310.000	28,11	310.000	28,11	310.000	28,11	310.000	28,11
Toplam Sulanan Arazi	146.767	47,3	153.798	49,61	160.431	51,75	160.431	51,75	160.431	51,75
D.S.İ	26.104	17,79	32.547	21,16	37.880	23,61	34.457	21,48	37.880	23,61
İl özel İdaresi	34.680	23,63	38.475	25,02	40.457	25,22	40.457	25,22	40.457	25,22
Çift. su.	85.983	58,58	82.776	53,82	82.094	51,17	85.517	53,30	82.094	51,17

TARIMSAL ARAZİLERİN DAĞILIMI

İlimizin toplam yüzölçümü içerisinde % 40,66 lik bir paya sahip olan tarıma elverişli toprakların, genel olarak tarımsal kullanım oranları aşağıdaki gibidir.

Tablo 1.3. 2013 YILI TARIMA ELVERİŞLİ ARAZİLERİN DAĞILIMI (Da)

İLÇE ADI	TARLA BİTKİLERİ											MEYVELİK (Da)	SEBZELİK (Da)	ÖRTÜ ALTI (Da)	TARIM YAPILAN ARAZİ TOPLAMI (Da)	TARIMA ELVERİŞLİ KULLANILMAYAN ARAZİ (Da)	TOPLAM TARIM ALANI (DA)
	HUBUBAT (Da)	BAKLAGİLLER (Da)	YAĞLI TOHUMLAR (Da)	ENDÜSTRİ BİTKİLERİ (Da)	YUMRU BİTKİLER (Da)	TIBBİ VE AROMATİK BİTKİLER	YEM BİTKİLERİ (Da)	EKİLİ ALAN (Da)	NADAS (Da)	ÇAYIR ARAZİSİ (Da)	TARLA TOPLAM (Da)						
AKINCILAR	72.813	3.000	0	2.963	724	0	39.308	118.808	35.642	2.480	156.930	415	3.435	3	160.783	19.097	179.880
ALTINYAYLA	172.700	400	0	1.400	3.000	0	28.700	206.200	82.480	13.800	302.480	200	23	5	302.708	35.112	337.820
DİVRİĞİ	49.757	2.200	750	330	181	205	20.860	74.283	37.142	300	111.725	1.207	189	6	113.127	447.764	560.890
DOĞANŞAR	2.301	0	0	0	0	0	11.943	14.244	11.395	0	25.639	21	60	0	25.720	81.260	106.980
GEMEREK	195.296	6.260	3.000	40.000	10.240	0	37.050	291.846	87.554	840	380.240	1.054	636	0	381.930	24.610	406.540
GÖLOVA	5.875	480	0	0	0	0	14.100	20.455	12.273	860	33.588	51	36	0	33.675	133.695	167.370
GÜRÜN	189.400	70.083	5	0	200	500	121.100	381.288	266.902	3.220	651.410	12.123	93	7	663.633	92.007	755.640
HAFİK	130.755	350	50	0	500	0	31.170	162.825	130.260	16.760	309.845	196	46	10	310.097	491.873	801.970
İMRANLI	2.620	150	0	0	0	0	22.115	24.885	22.397	1.870	49.152	86	15	2	49.255	273.696	322.950
KANGAL	869.000	26.650	150	1.000	11.000	2.150	50.340	960.290	480.145	13.690	1.454.125	1.203	10	0	1.455.338	114.782	1.570.120
KOYULHİSAR	9.760	200	0	0	217	0	14.768	24.945	19.956	0	44.901	561	382	4	45.848	152.722	198.570
MERKEZ	491.900	1.760	600	1.500	2.000	0	73.940	571.700	543.115	10.060	1.124.875	6.755	503	12	1.132.145	656.815	1.788.960
SUŞEHİRİ	115.930	7.380	0	6.037	1.300	0	33.800	164.447	115.113	2.070	281.630	970	1.373	4	283.977	18.073	302.050
ŞARKIŞLA	427.850	590	510	17.500	10.040	300	81.450	538.240	484.416	15.910	1.038.566	288	275	4	1.039.133	111.407	1.150.540
ULAŞ	303.225	230	0	16.000	3.000	50	71.400	393.905	157.562	9.060	560.527	271	20	11	560.829	3.381	564.210
YILDIZELİ	496.150	1.855	1.450	1.700	7.580	0	178.800	687.535	446.898	6.400	1.140.833	824	109	6	1.141.772	15.428	1.157.200
ZARA	112.200	120	350	0	500	0	60.250	173.420	138.736	8.330	320.486	318	46	8	320.858	368.302	689.160
TOPLAM	3.647.532	121.708	6.865	88.430	50.482	3.205	891.094	4.809.316	3.071.985	105.650	7.986.951	26.543	7.251	82	8.020.827	3.040.023	11.060.850

Tablodan da görüleceği gibi 11.060.850 da lık il toplam tarımsal arazi varlığının %27,48'i tarımsal üretime elverişli ama mevcut durum itibari ile 3.040.023 da kullanılmayan arazi varlığını oluşturmaktadır. Tarım yapılan %72,52 lik kısımda ise en büyük pay 3.647.532 da alan ile il toplam tarım alanı içerisinde %32,98 lik pay alan hububat bitkileridir.